

Velkaantumisen kuriin laittaminen ei näytäkään olevan Orpon hallitukselle niinkään periaatekysymys vaan keino luokkapolitiikan toteuttamiseksi. ”Orponomicsin” varsinainen talouspoliittinen maali on työvoimapolitiikka ja ammattiyhdistysliike.

Poliittisen talouden väitöskirjatutkija Antti Ronkainen Helsingin yliopistolla (blogi SK 30.8)

Huutava pula ammatillisista ja silti aikuiskoulutustuki lakkautetaan, Ovaska ihmettelee hallituksen toimintaa HS:ssa

Henna Lammi 1.8.2023 16:41, muokattu 1.8.2023 16:41

Lakko-oikeuden rajoittamisen valmistelu on jo alkanut.

#PAINAVASYYY

– Väite ei pidä paikkaansa. Kyllä hallitusohjelmassa leikataan myös kaikkein pientuloisimmilta.

Sosiaaliturvan leikkaukset tuntuvat kansalaisten kukkaroissa jo ensi vuonna, ennustaa ministeriön budjettipäällikkö

YLE 11.8.

#PAINAVASYYY

#PAINAVASYYY

Siksi kyseessä on viime kädessä poliittinen valinta.

”Poliittisen päätöksentekijän täytyy tehdä arvio, onko työllisyyden kohenemisen hyöty yhteiskunnallisesti niin merkittävä, että se kannattaa maksaa työllistymättä jäävien elintason heikennyksillä”, Jäntti sanoo.

Taloustieteilijä Markus Jäntti (artikkeli HS 1.9.)

SAK

Työehdot

- Ensimmäiseltä sairauspoissaolopäivältä ei saa palkkaa
- Työntekijän irtisanomiseen riittää ”asiallinen syy”
- Vuoden määräaikainen työsopimus ei vaadi erityistä perustetta
- Lomautuksen varoaikaa lyhennetään
- Takaisinottovelvoite ei enää koske alle 50 henkilön yrityksiä
- Työlainsäädännöstä halutaan poiketa sopimalla työpaikoilla heikommin ilman luottamusmiestä
- Työriitojen ratkomista hankaloitetaan rajoittamalla valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia

Lakko-oikeus

- Oikeutta tukilakkoihin ja poliittisiin lakkoihin rajoitetaan
- Lakkoon osallistuneelle työntekijälle 200 €:n sakko, jos lakko todetaan laittomaksi
- Lakkosakkoja korotetaan roimasti

Sosiaaliturva

- Työttömyysturvan lapsikorotukset poistetaan
- Sovitellun työttömyysturvan suojaosa poistetaan
- Ansiopäivärahaa leikataan jo kahden kuukauden jälkeen
- Työttömyysturvan omavastuu-aikaa pidennetään
- Ansiopäivärahan saamiseen tarvittavaa työssäoloaikaa pidennetään

- Työttömyyspäivärahan työssäoloehto euroistetaan
- Palkkatuettu työ ei kerrytä työttömyyspäivärahan työssäoloehto
- Työsuhteen päättyessä maksettava lomakorvaus estää työttömyysetuuden saamisen jaksotusajalta
- Vuorotteluvapaa lakkautetaan
- Aikuiskoulutustuki lakkautetaan
- Ikääntyvien työttömien turvaa heikennetään
- Asumistuen työssäkäyntiin liittyvä suojaosa poistetaan ja tukea leikataan
- Toimeentulotukea leikataan ja sen saamista vaikeutetaan
- Korotettuna maksettava vanhempainraha poistetaan ensimmäisen 16 arkipäivän ajalta

Tämä hallitusohjelmassa huolettaa

1

Työelämän näkökulmasta se on epätasapainossa. Työntekijöiden asemaa ja toimeentuloa heikennetään, eikä työntekijöille ole tulossa merkittäviä lisävastuita.

2

Heikennyksissä ei ole otettu huomioon eri leikkausten kohdentumista samoille henkilöille. Leikkauksia perustellaan julkisen talouden säästöillä ja epärealistisilla työllisyysvaikutuksilla.

3

Hallitus puhuu töihin "auttamisesta". Todellisuudessa toimet ovat ristiriitaisia ja keskittyvät tukemisen sijasta työsuhde- ja sosiaaliturvan leikkaamiseen.

4

Hallitusohjelma ei vie kohti pohjoismaista mallia, vaan kauemmas siitä.

Työehtojen heikennykset

- Ensimmäiseltä sairauspoissaolopäivältä ei saa palkkaa
- Työntekijän irtisanomiseen riittää ”asiallinen syy”
- Vuoden määräaikainen työsopimus ei vaadi erityistä perustetta
- Lomautuksen varoaikaa lyhennetään
- Takaisinottovelvoite ei enää koske alle 50 henkilön yrityksiä
- Työlainsäädännöstä halutaan poiketa sopimalla työpaikoilla heikommin ilman luottamusmiestä
- Työriitojen ratkomista hankaloitetaan rajoittamalla valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia

Työlainsäädäntöä muutetaan niin, että myös yrityksen kanssa tehdyllä työehtosopimuksella voidaan sopia poiketa samoista työlainsäädännön säännöksistä, joista poikkeaminen on nyt mahdollista vain valtakunnallisella työehtosopimuksella.

Työlainsäädännöstä halutaan poiketa sopimalla työpaikoilla heikomminkin ilman luottamusmiestä

Työlainsäädäntö perustuu heikomman osapuolen suojaamiselle ja asettaa työehtojen minimitason.

Nykyään paikallisesti sovittavat asiat ja sopijaosapuolet määrittävät työehtosopimuksissa. Poikkeaminen työlainsäädännön vähimmäistasosta on mahdollista vain valtakunnallisilla ammattiliittojen ja työnantajaliittojen solmimilla työehtosopimuksilla. Vain työnantajaliittoon kuuluvat yritykset voivat tehdä paikallisia sopimuksia, joilla poiketaan työlainsäädännöstä

Mitä se tarkoittaa?

- Jos paikallisia sopimuksia tehdään ilman luottamusmiestä, sopijaosapuolilta puuttuu osaaminen ja ymmärrys työehtosopimuksen ja työlainsäädännön sisällöstä. Ilman liiton roolia kukaan ei varmista, että paikalliset sopimukset ovat tasapainossa tai ettei sovita heikommin sellaisista asioista, joista ei saisi sopia.
- Järjestäytymättömien yritysten suosiminen tarkoittaa, että työnantajilla on vähemmän intressiä liittyä työnantajaliittoon. Työnantajaliitoilla on velvollisuus valvoa työehtosopimusten noudattamista vain jäsenyritystensä osalta.
- Yrityskohtaisten ja paikallisten sopimusten suosiminen johtaa siihen, että jatkossa yhä harvempi työnantaja liittyy työnantajaliittoon ja yhä vähemmän tehdään valtakunnallisia sopimuksia. Kun valtakunnalliset työehtosopimukset vähenevät, vähenevät myös yleissitovat työehtosopimukset. Siten yhä harvempi työntekijä on vähimmäisehtojen piirissä.

Lakko-oikeuden rajoitukset

- Oikeutta tukilakkoihin ja poliittisiin lakkoihin rajoitetaan
- Lakkoon osallistuneelle työntekijälle 200 €:n sakko, jos lakko todetaan laittomaksi
- Lakkosakkoja korotetaan roimasti

Pohjoismaisen käytännön mukaisesti poliittisen työtaisteluoikeuden käyttöä rajoitetaan enintään yhden vuorokauden mittaisiin mielenilmaisuihin.

Poliittisten lakkojen rajoittaminen

Meillä on ollut poliittisia lakkoja koko 2000-luvulla vain muutamia.

Poliittinen lakko-oikeus perustuu mm. YK:n alaisen työjärjestö ILO:n sopimukseen. Sen mukaan ammattiyhdistyksillä pitää olla mahdollisuus protestilakkoihin ja mielipiteensä ilmaisemiseen yhteiskunnallisissa kysymyksissä.

Mitä se tarkoittaa ?

- Poliittisen työtaistelun rajoittaminen vie työntekijöiltä merkittävän mahdollisuuden vaikuttaa poliittisiin päätöksiin. Jos työtaistelu voi kestää vain päivän, sen painostusvaikutus on vähäinen ja työntekijän ääni voidaan helpommin sivuuttaa.
- Suomi siirtyy niiden maiden joukkoon, joissa sanan- ja mielipiteenvapautta rajoitetaan.

Jatkossa laillisia tukityötaisteluita ovat ne, jotka ovat kohtuullisia suhteessa tavoitteisiin ja joiden vaikutukset kohdistuvat vain työriidan osapuoliin.

Tukilakkojen rajoittaminen

Tukilakolla muut ammattiliitot tukevat toisen ammattiliiton työtaistelua tai yhden ammattiliiton muiden sopimusalojen työntekijät tukevat yksittäisen sopimusalan työntekijöitä.

Tukilakkojen avulla ammattiliitto pyrkii vauhdittamaan työehtosopimuksen syntymistä poikkeuksellisen vaikeassa tilanteessa. Tukilakot ovat laillisia, jos työtaistelu, jota tuetaan, on laillinen.

Mitä se tarkoittaa ?

- Orpon-Purran hallitusohjelman mukaan laillisten tukityötaisteluiden tulisi olla kohtuullisia suhteessa tavoitteisiin. Käytännössä joku ulkopuolinen taho siis määrittäisi, milloin tukilakko on laillinen. Suhteellisuus on mielipidekysymys. Kuka tekee tulkinnan ja millä perusteilla?
- Jos tukilakkoja ei voi enää käyttää tukitoimena, se heikentää pääriidan osapuolena olevien työntekijöiden asemaa. Pienet ammattiliitot ovat onnistuneet taistelemaan työnantajan heikennyksiä vastaan isompien tuella. Se on ollut myös merkittävää niillä aloilla, joissa työntekijöiden järjestäytymisaste on ollut pieni tai työntekijän asema muuten heikko.
- Tukilakoille ei ole laissa määrätty ennakoilmoitusaikaa. Jos sellainen säädetään, se lisää byrokratiaa ja hidastuttaa reagointia työnantajan toimintaan.

Lakkosakot

200 euron henkilökohtainen sakko, jos työntekijä osallistuu työtaisteluun, joka on aiemmin todettu laittomaksi, riippumatta siitä, kuka työtaistelun järjestämisestä vastaa.

Nykyään yksittäinen työntekijä ei voi saada sakkoa, vaan vastuun kantaa aina työntekijöiden yhdistys.

Laittomasta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon tasoa korotetaan ja sakon ylärajaksi säädetään 150 000 euroa ja alarajaksi 10 000 euroa.

Nykyään hyvityssakolle ei ole alarajaa, yläraja on 31 900 euroa.

Mitä se tarkoittaa?

- Henkilökohtaisella sakolla haetaan pelotevaikutusta, joka vaikuttaa ihmisten halukkuuteen osallistua työtaisteluun. Vaikka tosiasiallisesti henkilökohtainen hyvityssakko tulee harvoissa tilanteissa maksettavaksi, sillä on helppo pelotella työntekijöitä.
- Lakkosakkojen nostolla pyritään tosiasiallisesti estämään työtaisteluja. 150 000 euron suuruinen hyvityssakko vaikuttaa jo ammattiliittojen toimintaan. 10 000 euron alaraja esimerkiksi lyhyistä mielenilmauksista ammattiosastojen maksettavaksi on täysin kohtuuton.

Sosiaaliturvan leikkaukset

- Työttömyysturvan lapsikorotukset poistetaan
- Sovitellun työttömyysturvan suojaosa poistetaan
- Ansiopäivärahaa leikataan jo kahden kuukauden jälkeen
- Työttömyysturvan omavastuu-aikaa pidennetään
- Ansiopäivärahan saamiseen tarvittavaa työssäoloaikaa pidennetään
- Työttömyyspäivärahan työssäoloehto euroistetaan
- Palkkatuettu työ ei kerrytä työttömyyspäivärahan työssäoloehto
- Työsuhteen päättyessä maksettava lomakorvaus estää työttömyysetuuden saamisen jaksotusajalta
- Vuorotteluvapaa lakkautetaan
- Aikuiskoulutustuki lakkautetaan
- Ikääntyvien työttömien turvaa heikennetään
- Asumistuen työssäkäyntiin liittyvä suojaosa poistetaan ja tukea leikataan
- Toimeentulotukea leikataan ja sen saamista vaikeutetaan
- Korotettuna maksettava vanhempainraha poistetaan ensimmäisen 16 arkipäivän ajalta

Muutokset työssäoloehtoon

Työttömyyspäivärahan työssäoloehto pidennetään 6 kuukaudesta 12 kuukauteen

Ansiopäivärahaa saa, jos on ollut ennen työttömyyttä työttömyyskassan jäsen ja työssä noin puoli vuotta (työssäoloehto). Hallitus haluaa nyt tuplata ajan vuoteen.

Työttömyyspäivärahan työssäoloehto euroistetaan

Työssäoloehdon perusteena eivät olisi enää viikoittaiset työpäivät, vaan kuukauden aikana maksetut eurot eli palkka.

Työssäoloehto vaikuttaa myös päivärahan määrään ja euroistaminen leikkaa toimeentuloa pienituloisilta.

Mitä se tarkoittaa?

- Työssäoloehdon heikennykset kohdistuvat erityisesti työuransa aloittaneisiin sekä pätkätyötä tekeviin työntekijöihin. Juuri niihin, jotka eniten turvaa tarvitsisivat.
- Ansiopäivärahalle olisi jatkossa hankalampi päästä. Sen saaminen edellyttäisi työtä ja työttömyyskassaan kuulumista puolen vuoden sijaan vähintään vuoden ennen työttömyyttä.
- Euroistamisen myötä ansiopäiväraha jäisi keikka- ja osa-aikatyötä tekevillä nykyistä pienemmäksi.

Heikennykset etuuksiin

Työttömyyspäivärahan taso porrastetaan

Nykyään ansiopäivärahaa saa saman verran koko keston ajan. Jatkossa päivärahan määrää leikattaisiin noin 2 kk:n jälkeen 20 % ja 8 kk:n jälkeen lähes 5 % lisää.

Ostavastuupäivät nostetaan 5 päivästä 7 päivään

Ostavastuuaika tarkoittaa työttömyyden tai lomautuksen alkaessa päiviä, joiden aikana ei makseta työttömyysturvaa lainkaan.

Lapsikorotukset sekä sovittelun 300 euron suojaosa poistetaan

Työtön voi saada lapsikorotusta ansiopäivärahaan, peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen. Palkkaa voi ansaita 300 €/kk ilman, että se vähentää sovittelun etuuden määrää.

Lomakorvausten jaksottaminen palautetaan

Kokoaikaisen työsuhteen päättyessä pitämättömän vuosiloman vuoksi maksettava lomakorvaus estää työttömyysetuuden saamisen ajalta, jolle etuus jaksotetaan.

Esimerkki heikennysten osumisesta samoihin ihmisiin tai perheisiin

Perheellinen
työntekijä, 1 lapsi

Palkka 2500 €/kk

Ansiopäiväraha 1515 €/kk + n. 150 €/kk lapsikorotus

Työssäoloehto

**12 kk töitä ennen
työttömyyttä**

(aikaisemmin 6 kk)

Ansiopäivärahan leikkaus
2 kk jälkeen

- 303 €/kk

Omapastuupäivät

- 141 €/2 pv

Ansiopäivärahan leikkaus
8 kk jälkeen

- 379 €/kk

Lapsikorotus

- 150 €/kk

Mitä se tarkoittaa?

- Kaikki ansiopäivärahan heikennykset – omavastuuajan pidentäminen, päivärahan leikkaaminen porrastamalla sekä lapsikorotuksen ja suojaosan poisto – voivat osua myös samalle ihmiselle.
- Yksistään 20 prosentin leikkaus ansiopäivärahaan jo kahden kuukauden työttömyyden jälkeen tarkoittaa monille isoa lovea toimeentuloon.
- Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan leikkaamisella asteittain rangaistaan työttömyyden pitkittymisestä. Tämä osuu esimerkiksi niihin, joilla ei ole sopivaa työtä tarjolla, osaaminen vaatii koulutusta tai terveydentila kuntoutusta.
- Sovitellun työttömyysetuuden suojaosan poistaminen ei auta koko-aikatoimien tarjonnan lisääntymiseen. Se voi johtaa työttömien haluun olla ottamatta lyhytkestoisia töitä vastaan ja koko-aikaiseen työttömyyteen.
- Lapsiperheellisten työttömien toimeentuloa heikennetään n. 150–285 € kuukaudessa lapsikorotukset poistamalla.

Ikääntyneiden asemaa heikentävät muutokset

Ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä luovutaan

Ikäsidonnaiset poikkeukset tarkoittavat 58 vuotta täyttäneiden työttömien oikeutta kuntien järjestämään työhön tai työllistymistä edistävään palveluun sekä ansiopäivärahan tason säilymistä aiemmalla tasolla.

Palkkatuettu työ ei enää kerrytä työssäoloehto

Palkkatuki maksetaan työntajalle vaikeasti työllistyvän työttömän palkkaamiseen 5–10 kuukauden ajaksi. Työttömälle maksetaan palkkatuetusta työstä työehtosopimuksen mukaista palkkaa, mutta tehdystä työstä vain 75 % huomioidaan ansiopäivärahan saamiseen vaadittavaan työssäoloehtoon.

Mitä se tarkoittaa?

- Ikäsidonnaisten poikkeussäännösten tarkoituksena on suojella ikääntyneitä työn saamisessa sekä toimeentulon turvaamisessa. Ikääntyvien tukemisen poistaminen heikentää työurien pidentämistä.
- Työssäoloehdon kertymisen poistaminen palkkatuetusta työstä kokonaan on ristiriidassa sen ajatuksen kanssa, että kaikki työ on arvokasta ja vie eteenpäin.
- Yhä useampi ikääntynyt tai palkkatukityössä ollut työtön jää ansiopäivärahan sijaan työmarkkinatuelle.

Vuorotteluvapaa lakkautetaan

Vuorotteluvapaa lakkautetaan

Vuorotteluvapaa tarkoittaa enintään puolta vuotta vapaata omasta työstä. Vapaan ajalta maksetaan vuorottelukorvausta, joka on 70 % ansiopäivärahasta.

Sijaiseksi palkataan työtön työnhakija.

Mitä se tarkoittaa?

- Vaikutus valtion menoihin on pieni, mutta vuorotteluvapaa on ollut monelle työntekijälle tärkeä hengähdys työelämästä ja auttanut jaksamaan työelämässä pidempään.
- Vuorotteluvapaan sijaisuus on ollut monelle mahdollisuus päästä keräämään kokemusta sellaisista työtehtävistä, joihin ei olisi ollut muulla tavalla mahdollisuutta. Se on myös lisännyt heidän työllistymistään.

Hallitusohjelman tekstissä ei ole mainintaa aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta, mutta se käy ilmi ohjelman liitteenä olevasta taulukosta. Tuki lakkautetaan 1.8.2024 alkaen.

Aikuiskoulutustuki lakkautetaan

Aikuiskoulutustukea myönnetään työntekijälle tai yrittäjälle ammatillista kehittymistä tukeviin opintoihin. Sitä voi saada yhteen tai useampiin opintoihin yhteensä 15 tukikuukauden ajan, yhdessä tai useammassa erässä.

Aikuiskoulutustuen avulla voi opiskella kokonaisia tutkintoja tai lyhyempiä koulutuksia työn ohessa tai opiskelijana. Tuen määrä riippuu tuloista.

Mitä se tarkoittaa?

- Hallitus on arvioinut, että lakkauttaminen toisi 8 000 ihmisiä enemmän työmarkkinoille. Määrä on kokonaisuudessa pieni ja vaikutus laskennallinen.
- Siinä ei ole otettu huomioon esimerkiksi osaamisen paranemisen hyötyjä, kuten piteneviä työuria ja työssä jaksamista. Lisäksi kaikilla opiskelevilla on työpaikka, johon palata.
- Tuen lakkauttaminen vähentää koulutukseen osallistumista, joka puolestaan pahentaa työvoimapulaa ja johtaa osaamistason laskuun.
- Tuen lakkauttaminen ohjaa ihmisiä käyttämään opintotukea, jonka lisääntyvät kustannukset tulevat valtion budjetista. Lisäksi osalle alanvaihto tapahtuu työttömyyden kautta ja nämä kulut puuttuvat laskelmista.
- Osaaminen ja työurien pidentäminen linkittyvät vahvasti toisiinsa. Kyseessä on pitkäaikainen sijoitus tulevaisuuteen, jota valtionvarainministeriön virkamiesten rajallinen mittatikku ei ota huomioon.

SAK

TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

Lue lisää www.sak.fi/painavasyy